

2. Cümleleri Birbirleriyle İlişkilendirme ve Ayırma Alıştırması

3.-9. Sınıflar

30 dk.

Materyal:
Önceden hazırlanmış kısa cümleli sayfalar (bkz. sağ taraf).

Cümleleri birbiriyle ilişkilendirme ve ayırma alıştırması, öğrencilerin cümle yapısı ve üslup konusundaki dil yetkinliklerini geliştirir. Alıştırmayı birkaç kez pekiştirme amaçlı yapmak yararlıdır. Önemli: “Bağlaç” veya “yan tümce” gibi dil bilgisi terimlerini ve anlamlarını açıklamak gerekmez; burada önemli olan öğrencilerin bunları uygulamalı olarak cümle içinde kullanmalarınıdır.

Seçenekler:

Öğretmen, sınıfta üzerinde birkaç kısa cümlenin yazdığı bir sayfa dağıtır. Örnek. “Karnım aç. Yemek yemek istiyorum.”; “Uyum var. Uzun zamandır uyumadım”; “Söz verdi. Benimle sinemaya gidecek.”; “Merak ediyorum. Gerçekten anladın mı?”; “Hızlı koşmak gerekiyor. Yarışta kazanırız.”; “Geç olmuştu. Memlekete vardık.” İlk olarak sınıf ortamında cümleleri birbirine bağlayacak çeşitli kelimeler ve ekler (bağlaçlar) hakkında konuşulur, bunlar bir liste halinde bir araya getirilir. Örnek: ve, veya, ile, -de/-da, -sek/-sak, ama, ancak, fakat, ayrıca, için, çünkü, bu nedenle, sonra, öncesinde, oysa, ne yazık ki, ...’den/’dan bu yana, ne var ki, vs. Öğrenciler, listeden bir bağlaç seçer ve kısa cümleleri birleştirerek tek bir cümle oluşturur. Pekiştirme: Öğrenciler, listedeki bağlaçlarla kendi cümlelerini kurar ve kırmızı kalemle bağlacın altını çizer. Veya: Öğrenciler, kısa cümleleri bir kâğıda yazar ve bunları birleştirmek üzere bir arkadaşına verir.

Cümleleri birbirinden ayırma alıştırması: Öğrenciler uzun bir cümleyi iki ayrı cümleye böler. “İspanaktan midem bulandığı için tek lokma yiyemedim.” → “İspanak midemi bulandırıyor. Tek lokma yiyemedim.”.

3. Kâğıt Şeritlere Yazılan Cümleleri Birleştiren Üslup Alıştırması

3.-6. Sınıflar

30 dk.

Materyal:
Öğrenci başına 3-4 kâğıt şerit.

Aşağıdaki alıştırma, birçok aşamayı içinde barındıran, uygulama odaklı ve öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmelerini sağlayan etkili bir grup çalışmasıdır.

Süreç:

a) Öğretmen sınıfa bir resim asar. Her öğrenciyeye 3-4 kâğıt şerit verilir (A3 sayfa önceden uzunlamasına 4 veya 5 şerit halinde kesilir). Öğrenci, her şerit üstüne sınıftaki resimle ilgili bir cümle yazar.

b) Tüm şeritler toplanır ve karıştırılır. Öğrenciler üçlü gruplar oluşturur. Her gruba 9-12 şerit verilir. Şeritlerin üzerindeki cümlelere bakarak resme uyan anlamlı bir metin oluşturmaya çalışırlar. Bu sırada hem metin odaklı, hem üslup odaklı çalışırlar: aynı veya çift olan şeritleri ayırmak, tekrar eden kelimelerin yerine başka kelimeler bulmak, bazı cümleleri birleştirmek, cümle yapısına dikkat etmek vs. gerekir. Öğrenciler, anlamlı ve güzel bir metin oluşturmak için gerekirse boş şeritler kullanarak cümle ekleyebilir.

c) Metin hazır olduğunda şeritler uygun sıraya göre birbirine tutturulur. Gruplar sırayla hazırladıkları metni sınıfta paylaşırlar ve birbirlerinin metinlerini değerlendirirler.

4. Hedef Kitleye ve Metin Türüne Göre Farklı Üsluplar

5.-9. Sınıflar

30 dk.

Materyal:
Uygulanan seçeneğe göre, bkz. sağ taraf.

Birbirinden çok farklı metin türlerinde ilgi çekici ve esprili üslup alıştırmaları yapmak mümkündür. Ancak bu etkinlikler için öğrencilerin ana dilde belirli bir dil yetkinliğine erişmiş olmaları beklenir. Ana dilde farklı metin türlerinde kullanılan farklı ifade biçimlerine ve üsluplara, az da olsa, aşina olmaları gerekir. Bu yetkinliğin gelişmediği öğrencilere bu hususlarla ilgili ek bilgi ve ipuçları verilir. Şiir, bilgi içerikli metin, masal, kısa mesaj (sms), çizgi roman vs. gibi farklı metin türleri için yine aynı yöntem izlenir.

Farklı Hedef Kitlelere Göre Yazılan Yazılar, Seçenekler:

- Kısa bir metin farklı hedef kitlelerine göre yazılabilir: Örnek: Yeni yıl hediyesi olarak köken ülkenizdeki bir arkadaşınız, büyükanne veya büyük-babanız veya ülkenizin büyükelçisi size bir kitap hediye etmiştir. Bu kişilerden her birine bir teşekkür mektubu yazmak istiyorsunuz. Yazdığınız kişiye göre uygun hitap biçimini ve üslubu seçin. (Arkadaşça yazılan bir mektup ile resmi bir mektup arasındaki farklara dikkat edin).